

הנחיה מספר 5.23 – שתיקת נאשם בחקירה והשלכתה על "ראיות לכאורה" ו"עילת מעצר"	הנחיות פרקליט המדינה
כה טבת תשע"ט, 2 ינואר 2019	

5.23 - שתיקת נאשם בחקירה והשלכתה על "ראיות לכאורה" ו"עילת מעצר"

עניינה של הנחיה זו בהתוויית מדיניות התביעה באשר לנפקות שתיקת נאשם לצורך התגבשותן של "ראיות לכאורה" ועילת מעצר בעניינו.

א. המסגרת החוקית:

1. סעיף 21 לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה – מעצרים), התשנ"ו – 1996 (להלן: **החוק**), שעניינו "מעצר לאחר הגשת כתב אישום" מקנה לבית המשפט שבפניו הוגש כתב האישום סמכות לצוות על מעצרו של נאשם עד תום ההליכים, בהתקיים "ראיות לכאורה" ועילת מעצר המנויה בחוק.

2. זכותו של חשוד שלא לומר דבר בחקירתו הוכרה בדין הישראלי כעקרון יסודי:

"זכות השתיקה הנתונה לנאשם על פי חוק (ראו סעיף 161 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב – 1982) עומדת גם לחשוד הנחקר בידי איש מרות... והיא כרוכה ושלובה בחזקת החפות העומדת לכל אדם אשר נגדו מתנהל הליך פלילי. שתיים אלה – זכות השתיקה וחזקת החפות – הינן "מהאדנים עליהם שעונים דיני העונשין שלנו" והן מהוות אבני בסיס להגנה על זכותו של נאשם להליך הוגן..."¹.

3. עם זאת, לשתיקת נאשם בחקירתו או במהלך משפטו עשויה להיות נפקות ראייתית בהליך גופו.²

4. קיומן של "ראיות לכאורה" מותנה בהערכה מסתברת של סיכויי ההרשעה על ידי בחינת מכלול חומר הראיות הגולמי ובכלל זאת גרסת ההגנה. כיוון שכך, לשתיקת נאשם בחקירתו עשויה להיות נפקות גם בשלב המעצר עד תום ההליכים הן לצורך קיומן של "ראיות לכאורה" והן לעניין עילת המעצר:

¹ ע"פ 1301/06 עזבון המנוח יוני אלזם ז"ל נ' מדינת ישראל, פ"ד סג(2) 177, פס" 7 (2009).

² ע"פ 3452/11 איתמר שאלתיאל נ' מדינת ישראל, פס" 35 ואילך (פורסם בנבו, 8.7.2013); סעיפים 161-162 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב – 1982.

הנחיה מספר 5.23 – שתיקת נאשם בחקירה והשלכתה על "ראיות לכאורה" ו"עילת מעצר"	הנחיות פרקליט המדינה
כה טבת תשע"ט, 2 ינואר 2019	

"השתיקה מחזקת לטעמי עד מאוד את הראיות שפורטו לעיל. ובכלל, לשתיקה בשלב המעצר יש מחיר כפול – הן במישור הראייתי והן לצורך סתירת המסוכנות: "שתיקתו של העורר היא בבחינת שטר ושוברו בצידו לא רק במישור הראייתי, אלא גם במישור הליכי המעצר. הלכה פסוקה היא כי נאשם שיש כנגדו ראיות לכאורה אינו יכול ליהנות משני העולמות: גם לשתוק על-אף הנטל הרובץ עליו להפריך את חזקת המסוכנות, וגם להשתחרר מהמעצר על אף שנותר בחזקת מסוכן..."³

ב. התווית מדיניות התביעה:

5. שתיקת נאשם בחקירתו והעדר גרסה שלו אל מול קיומה של תשתית ראייתית מפלילה עשויה, בנסיבות המתאימות, להוות תימוכין לראיות התביעה לצורך ביסוסן של "ראיות לכאורה".

6. ככלל, הוגש כתב אישום נגד נאשם הכולל עבירה המקימה חזקת מסוכנות נגדו לפי סעיף 21(א)(1)(ג) לחוק, והנאשם שמר על זכות השתיקה בחקירתו ונמנע ממסירת גרסה, תטען התביעה כי החזקה לא נסתרה, אלא אם מצא תובע כי בנסיבות העניין קיימים טעמים מיוחדים המצדיקים לסטות מעמדה זו.⁴

7. מצא תובע כי הימנעותו של נאשם מלמסור גרסה לעניין העבירות המיוחסות לו משליכה על האפשרות לקיים בחינה מושכלת של אפשרות שחרורו לחלופה, בשל קושי לעמוד על מניעיו, יחסו לעבירה וכדומה, ישקול עניין זה לצורך גיבוש עמדתו באשר לשאלת ההצדקה להפנותו לקבלת תסקיר שירות המבחן.

³ בש"פ 3199/14 מדינת ישראל נ' יוסף וינברג, פס' 11 (פורסם בנבו, 7.5.2014).

⁴ בש"פ 8638/96 נחום קורמן נ' מדינת ישראל, פ"ד (5) 200, פס' 12 (1996).